

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง
รศ.วุฒิชัย มุลศิลป์

ผู้ตรวจ
ผศ.ดร.กัญฐิกา ศรีอุดม
ผศ.ดร.วรพร ภู่งศ์พันธุ์
นางวชิราวรรณ บุนนาค

บรรณาธิการ
รศ.ดร.ศิริพร ดาบเพชร

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘
พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม
ISBN : 978-616-606-117-8
รหัสสินค้า ๑๕๑๓๐๒๒

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย
บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด
142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 0 2622 2999 (อัตราใบติ 20 คูสาย)
พิมพ์ที่: บริษัท ไทยรับเล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามมิให้ทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา แะทำซ้ำจากต้นฉบับหรือแปลเป็นรูปแบบอื่น
ในวิธีการต่าง ๆ ทั่วทั้ง ไม่จำกัดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือผลิตซ้ำส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกพัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่นๆ

คำนำ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ป.๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จัดทำขึ้นสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยดำเนินการจัดทำให้สอดคล้องตามกรอบของหลักสูตรทุกประการ ส่งเสริมกระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจ การนำไปใช้ในชีวิต รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคมไทย

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ป.๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ มี ๓ หน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็นบทย่อย ๆ ซึ่งประกอบด้วย

๑. เป้าหมายการเรียนรู้ กำหนดระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนว่าเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องบรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรข้อใดบ้าง
๒. แนวคิดสำคัญ แก่นความรู้ที่เป็นความรู้ความเข้าใจจนทนติดตัวผู้เรียน
๓. เนื้อหา ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นำเสนอเหมาะสมกับการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น
๔. กิจกรรม มีหลากหลายรูปแบบให้นักเรียนปฏิบัติ แบ่งเป็น

(๑) คำถามหลักประจำเรื่อง ระบุประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนำมาพิจารณาประกอบการศึกษาหาคำตอบ

(๒) กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะประจำหน่วยการเรียนรู้

(๓) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง รวมทั้งบรรลุสมรรถนะสำคัญ

หนังสือเรียนเล่มนี้ นำเสนอการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ซึ่งเป็นการศึกษาสิ่งที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยใช้ภาพ แผนภาพ ตารางข้อมูลช่วยในการนำเสนอสาระต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ผู้เรียบเรียงจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนประวัติศาสตร์ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทุกประการ

ผู้เรียบเรียง

คำชี้แจง ในการใช้สื่อ

ภาพหน้าหน่วยการเรียนรู้
เป็นภาพประกอบขนาดใหญ่
ช่วยกระตุ้นความสนใจ
ของผู้เรียน

แนวคิดสำคัญ
ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับ
หลังจากเรียนจบบท

เป้าหมายการเรียนรู้
ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน
การเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง
เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

เนื้อหา

ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางฯ '๕๑ นำเสนอโดย
ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

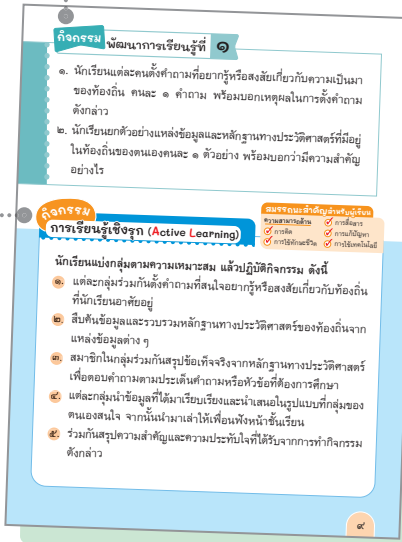
ภาพประกอบเนื้อหา

เป็นภาพประกอบ ๔ สี แทรกอยู่ตลอดเล่ม
ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

คำถามหลักประจำเรื่อง
ระบุประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนำมา
พิจารณาประกอบการศึกษาหาคำตอบ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้
ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนา
ความรู้และพัฒนาทักษะประจำ
หน่วยการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ให้ผู้เรียนฝึกคิดและลงมือทำเพื่อทดสอบ
ความสามารถ และการนำความรู้ไปใช้

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- บทที่ ๑ การศึกษาประวัติท้องถิ่น
บทที่ ๒ ความจริงและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ประวัติท้องถิ่น

๑

๒

๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ

- บทที่ ๑ อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีน
บทที่ ๒ อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ
ที่มีต่อสังคมไทย

๑๗

๑๘

๒๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

สมัยอยุธยาและสมัยธนบุรี

- บทที่ ๑ สมัยอยุธยา
บทที่ ๒ สมัยธนบุรี

๓๕

๓๖

๖๔

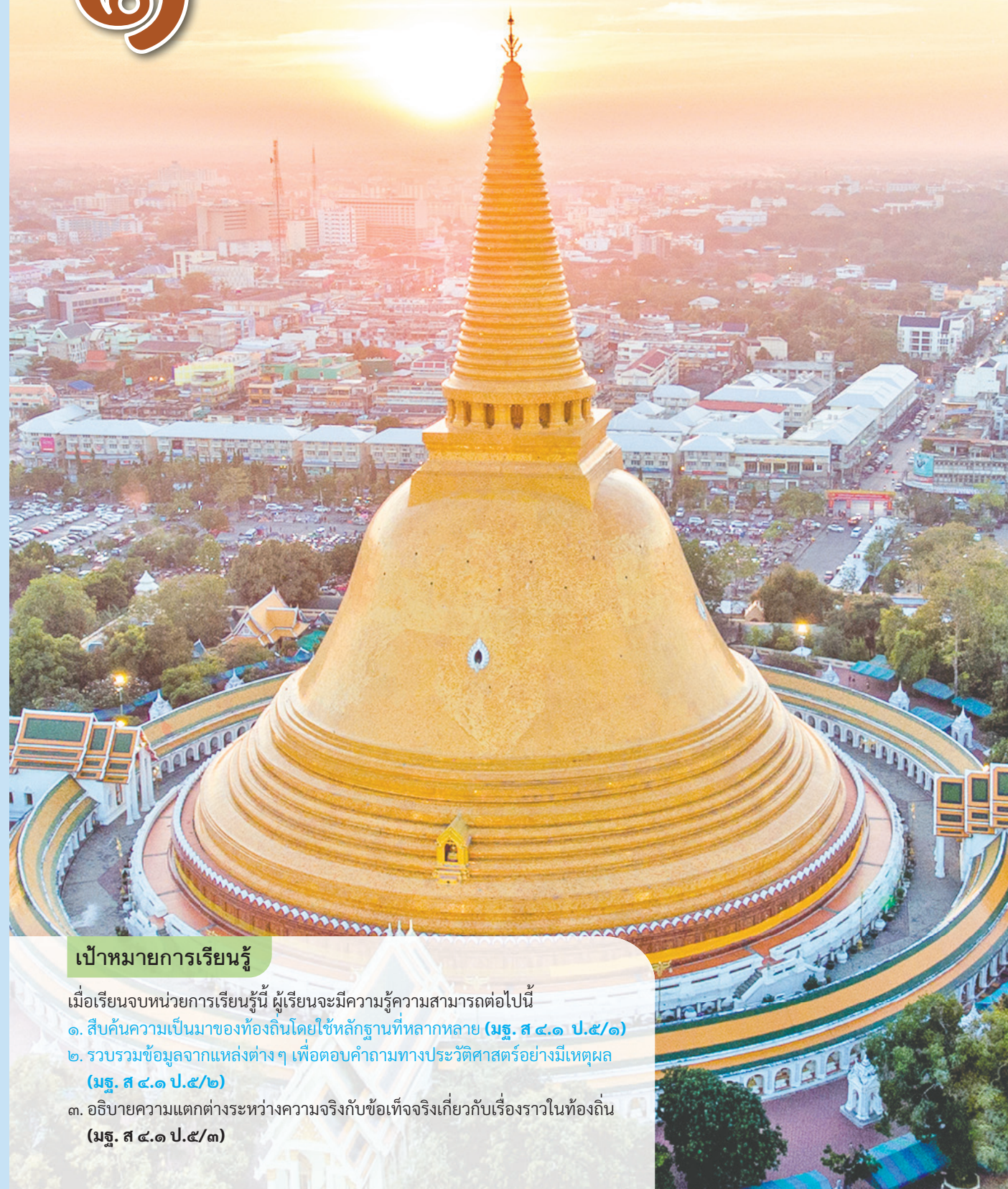
บรรณานุกรม

๓๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เป้าหมายการเรียนรู้

- เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถต่อไปนี้
๑. สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย (มฐ. ส ๔.๑ ป.๕/๑)
 ๒. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล (มฐ. ส ๔.๑ ป.๕/๒)
 ๓. อธิบายความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น (มฐ. ส ๔.๑ ป.๕/๓)

แนวคิดสำคัญ

แต่ละท้องถิ่นมีประวัติความเป็นมาและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน การศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นควรเริ่มจากการตั้งคำถามที่สงสัยหรืออยากรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ เพื่อนำมาอธิบายเรื่องราวของท้องถิ่นให้ใกล้เคียงกับความจริงในประวัติศาสตร์มากที่สุด

การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นจะทำให้คนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และเกิดความรู้สึกหวงแหนสิ่งที่มีค่าในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งควรช่วยกันรักษาและสืบทอดไว้สืบไป

การศึกษา
ความเป็นมาของท้องถิ่น
มีความสำคัญอย่างไร

๑ การสืบค้นประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น

ท้องถิ่น หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง อาจมีความหมายกว้างหรือแคบก็ได้ ท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่นั้น จะมีที่ตั้ง อาณาเขต และขนาดการปกครองที่เรียกว่า หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด หากเราจะบอกว่าเราเป็นคนท้องถิ่นใด อาจจะได้จากการตั้งบ้านเรือนอยู่ในตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภาคใด

ในแต่ละท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการรวมตัวของคนจำนวนหนึ่ง ประกอบด้วยครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวมากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้น การศึกษาประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิต ความเชื่อบนธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นของเรานั้น จะช่วยให้มีความรู้ ความเข้าใจ รักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของเรามากยิ่งขึ้น

วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น

การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นจะทำให้เราทราบเรื่องราวที่สำคัญของท้องถิ่นและเข้าใจถึงสภาพวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในอดีต โดยสามารถสืบค้นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาต่าง ๆ

▲ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดชมภูเวก จังหวัดนนทบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมย่านชุมชนวัดชมภูเวก เมื่อครั้งอดีต

วิธีการสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น มีดังนี้

๑) การกำหนดเป้าหมาย (ประเด็นที่สนใจ) เป็นการตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่สนใจ อยากรู้ สงสัย เกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่น เช่น

- ท้องถิ่นนั้นมีประวัติความเป็นมาหรือความเก่าแก่มากน้อยเพียงใด
- มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นบ้าง และเกิดขึ้นเมื่อไร
- เพราะอะไรจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น
- เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นอย่างไร
- ใครคือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น
- บุคคลสำคัญนั้นมีผลงานอะไร
- ผลงานของบุคคลสำคัญส่งผลต่อท้องถิ่นของเราอย่างไร

การตั้งคำถามเหล่านี้จะทำให้ได้แนวทางในการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ต้องรวบรวมหลักฐานจากแหล่งข้อมูลใด มีข้อมูลที่บันทึกไว้หรือไม่ ใครเป็นผู้บันทึก หรือมีหลักฐานที่เป็นคำบอกเล่า ที่เรียกว่า ประวัติศาสตร์บอกเล่า หรือหลักฐานประเภทตำนานพื้นบ้านที่บอกถึงที่มาของชื่อสถานที่สำคัญ ชื่อภูเขา แหล่งน้ำ หรือมีสถานที่สำคัญใดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นหรือไม่ เช่น โบราณสถาน วัด อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ รวมถึงหลักฐานประเภทเพลงหรือนิทานพื้นบ้าน ซึ่งใช้ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นได้

๒) การค้นคว้าและรวบรวมหลักฐาน เป็นการค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานประวัติศาสตร์ ทั้งหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสามารถค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ได้หลายวิธี เช่น การถามจากคุณครู พ่อแม่ ผู้ใหญ่ในบ้าน บุคคลสำคัญในท้องถิ่น หรือหากในท้องถิ่นของเรามีสถานที่สำคัญหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น วัดเก่าแก่ อนุสาวรีย์ บุคคลสำคัญ อุทยานประวัติศาสตร์ ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น เราสามารถไปเยี่ยมชมและสืบค้นความรู้จากสถานที่เหล่านั้นได้

▲ อุทยานประวัติศาสตร์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เราสามารถสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวสมัยอดีตในท้องถิ่นของเราได้ (จากภาพ) อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี

๓) การสรุปข้อเท็จจริง เป็นการเลือกข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานไว้ แล้วนำมาสรุปเพื่อตอบคำถามตามประเด็นคำถามหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษา

๔) การนำเสนอเรื่องที่ศึกษา เมื่อเราได้เรียนรู้เรื่องของท้องถิ่นแล้ว เราสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้ด้วย เช่น การเล่าให้เพื่อนฟัง การเขียนแล้วนำไปจัดป้ายนิเทศ แสดงเรื่องราวและรูปภาพ การจัดนิทรรศการ

▲ การจัดป้ายนิเทศเรื่องความเป็นมาของท้องถิ่นเป็นวิธีหนึ่งในการนำเสนอเรื่องที่ศึกษาตามประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา

๒ แหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในท้องถิ่น

การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นสามารถรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัด ห้องสมุดชุมชน ห้องสมุดในสถานศึกษา การสอบถามจากผู้รู้ในท้องถิ่น รวมถึงอินเทอร์เน็ต เช่น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์หรือห้องสมุดออนไลน์ (E-library) หรือเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่ใช้ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ของท้องถิ่น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) **หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร** เป็นหลักฐานที่มีการบันทึกเป็นตัวหนังสือ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอาจเริ่มต้นจากหลักฐานประเภทตำนานท้องถิ่นและนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา ต่อมาจึงมีการจดบันทึกและพิมพ์เผยแพร่ เช่น

- **ตำนานผาแดงนางไอ่** เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่แพร่หลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นที่มาของชื่อบ้านนามเมืองและภูมิศาสตร์ในหลายพื้นที่ เช่น หนองหานหรือหนองหารหลวง จังหวัดสกลนคร หนองหานน้อย จังหวัดอุดรธานี บ้านหลุบเลา จังหวัดขอนแก่น และในการแห่ขบวนบุญบั้งไฟของภาคอีสานจะมีเรื่องราวของท้าวผาแดงกับนางไอ่อยู่เสมอ

- **ตำนานพระยาภักดิ์ พระยาพาน หรือตำนานพระปฐมเจดีย์** มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างพระปฐมเจดีย์ในจังหวัดนครปฐม

- **นิทานเรื่องเกาะหนู เกาะแมว** เป็นที่มาของชื่อเกาะหนู เกาะแมว เขาดังกวน หาดทรายแก้ว จังหวัดสงขลา

- **ตำนานเขากทะเล** เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับภูเขาลูกหนึ่งในจังหวัดพัทลุง ซึ่งเชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เปรียบเสมือนเสาหลักเมือง ปัจจุบันรูปเขากทะเลเป็นตราสัญลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง

ตัวอย่าง

หนังสือตำนานและนิทานพื้นบ้าน

นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่น อาจใช้หลักฐานที่เป็นบันทึกของชาวต่างชาติ เช่น บันทึกของพ่อค้าชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาค้าขายที่เมืองถลาง (ภูเก็ต) ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช หรือหลักฐานที่เป็นพงศาวดาร เช่น พงศาวดารเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไชย

๒) **หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร** เป็นหลักฐานที่ไม่ปรากฏตัวหนังสือ สามารถใช้หลักฐานประเภทภาพวาด ภาพถ่าย แผนที่ วัตถุสิ่งของ อนุสาวรีย์ วัด ซึ่งจะทำให้เห็นลักษณะทางกายภาพ วิถีชีวิตของผู้คน และการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น

▲ โบราณสถานเขาค้างนอก ที่เมืองโบราณศรีเทพ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ใช้ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์

▲ ภาพกำแพงและประตูเมืองนครเชียงใหม่ ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่

▲ ศาลเจ้าแม่โพธิ์สาวหาญ ที่วัดโพธิ์สาวหาญ ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสมัยอยุธยาและสมัยธนบุรี

▲ พิพิธภัณฑ์เพอรานากัน ภูเก็ต ได้รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องแต่งกายของชาวเพอรานากัน ซึ่งเป็นกลุ่มชาวไทยที่มีเชื้อสายจีน-มลายู ในจังหวัดภูเก็ต

กล่าวโดยสรุป แต่ละท้องถิ่นมีประวัติความเป็นมาของตนเอง เราสามารถศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นได้ โดยการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เราเกิดความรู้และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

กิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้ที่ ๑

- นักเรียนแต่ละคนตั้งคำถามที่อยากรู้หรือสงสัยเกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น คนละ ๑ คำถาม พร้อมบอกเหตุผลในการตั้งคำถามดังกล่าว
- นักเรียนยกตัวอย่างแหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองคนละ ๑ ตัวอย่าง พร้อมบอกว่ามีความสำคัญอย่างไร

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร	✓ การคิด	✓ การแก้ปัญหา	✓ การใช้ทักษะชีวิต	✓ การใช้เทคโนโลยี

นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

- แต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งคำถามที่สนใจอยากรู้หรือสงสัยเกี่ยวกับท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่
- สืบค้นข้อมูลและรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
- สมาชิกในกลุ่มร่วมกันสรุปข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อตอบคำถามตามประเด็นคำถามหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษา
- แต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบที่กลุ่มของตนเองสนใจ จากนั้นนำมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันสรุปความสำคัญและความประทับใจที่ได้รับจากการทำกิจกรรมดังกล่าว

ความจริงและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ประวัติท้องถิ่น

แนวคิดสำคัญ

การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น เมื่อรวบรวมหลักฐานและข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้ว จะต้องตรวจสอบและแยกแยะว่า ข้อมูลใดเป็นความจริง ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง ทั้งนี้ เพื่อให้เราสามารถหาคำตอบจากคำถามทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล

เรื่องราวหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นขึ้นอยู่กับหลักฐานที่มีอยู่ หากมีการค้นพบหลักฐานใหม่ อาจทำให้ข้อเท็จจริงหรือคำอธิบายเกี่ยวกับความจริงในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงได้

ความจริงกับ
ข้อเท็จจริง
แตกต่างกันอย่างไร

๑ ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริง

ความจริง หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีการพิสูจน์ตรวจสอบแล้วว่าถูกต้องเป็นจริง

ข้อเท็จจริง หมายถึง คำอธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีคำอธิบายที่บอกเรื่องราวหรือความเห็นที่ต่างกันเพราะข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ ประสบการณ์ และความเห็นของผู้บันทึกหรือผู้เขียนข้อมูลไว้

เมื่อพิจารณาจากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่า **ความจริง** คือ สิ่งที่ได้เกิดขึ้นจริง ส่วน**ข้อเท็จจริง** คือ คำอธิบายเรื่องราวที่อาจมีความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลปะปนอยู่ด้วย ทำให้ข้อเท็จจริงเรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีคำอธิบายหลายแบบที่ต่างกันในบางประเด็น

เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บางเรื่องเรารับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรือ**ความจริง** แต่บางเรื่องเรารับรู้**ข้อเท็จจริง**จากการตีความ และการบอกเล่าจากมุมมองต่าง ๆ เช่น การนำเสนอข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านข่าวได้รับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ หรือตามข้อมูลที่ผู้เขียนข่าวได้รับมา แต่อาจมีความจริงบางเรื่อง que ผู้เขียนข่าวไม่ได้รับข้อมูล หรือได้รับข้อมูลแต่เขียนไม่ชัดเจน ดังนั้น ผู้อ่านจึงไม่ทราบความจริงทั้งหมด แต่จะรับรู้เพียงข้อเท็จจริงเท่านั้น

๒ ตัวอย่างเรื่องราวของท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง

การศึกษาประวัติความเป็นมาหรือเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา เมื่อเรารวบรวมหลักฐานหรือข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้ว เราต้องนำมาตรวจสอบแยกแยะให้ได้ว่า ข้อมูลใดเป็นความจริง ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง เพื่อจะได้ นำข้อมูลมาใช้อธิบายประเด็นคำถามทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเรื่องราวของท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริงให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะมีหลากหลายลักษณะ เช่น

ตัวอย่างที่ ๑ ความจริงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

ความจริง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงสร้างพระราชวังที่เมืองลพบุรี

ข้อเท็จจริง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงสร้างพระราชวังที่เมืองลพบุรี เพราะลพบุรีเป็นเมืองเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยทวารวดี มีวัดสำคัญที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และมีภูมิศาสตร์ดี คือ เรือใหญ่ไม่สามารถแล่นเข้าถึงได้ ซึ่งจะปลอดภัยจากเรือของชาวตะวันตก เพราะก่อนหน้านั้น กรุงศรีอยุธยา มีความขัดแย้งกับฮอลันดา

ความจริง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงย้ายเมืองหลวงมาที่กรุงธนบุรี

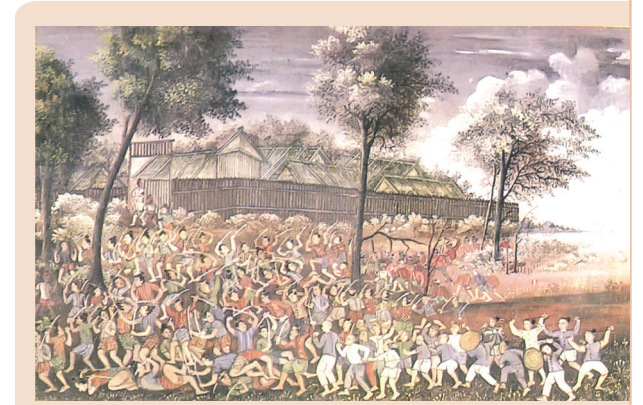
ข้อเท็จจริง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงย้ายเมืองหลวงมาที่กรุงธนบุรี เพราะอยู่ใกล้ปากอ่าวไทย สะดวกในการค้าขายกับต่างชาติมากกว่ากรุงศรีอยุธยา

ตัวอย่างที่ ๒ ความจริงและข้อเท็จจริงของชื่อสถานที่ในท้องถิ่น

ค่ายโพธิ์สามต้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความจริง ค่ายโพธิ์สามต้น ตั้งอยู่ริมคลองโพธิ์สามต้น หรือแม่น้ำลพบุรีเก่า ปัจจุบันอยู่ที่ตำบลโพธิ์สามต้น อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญสมัยอยุธยา เป็นสถานที่ที่พม่ายกทัพมาตั้งค่ายใหญ่และตั้งค่ายควมคุมไว้หลังจากตีกรุงศรีอยุธยาได้ใน พ.ศ. ๒๓๑๐

▲ ภาพกองทัพพระเจ้าตากสินมหาราชตีค่ายโพธิ์สามต้น ในพระที่นั่งวโรภาษพิมาน พระราชวังบางปะอิน

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงยกทัพมาตีพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น และมีชัยชนะต่อพม่าเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๑๐ ทำให้กู้เอกราชกลับมาได้

ข้อเท็จจริง ชื่อ “โพธิ์สามต้น” มีที่มาจากเรื่องเล่าที่ต่างกัน ๒ ข้อเท็จจริง ซึ่งเล่าหรือเชื่อถือๆ กันมา ดังนี้

- มีเรื่องเล่ากันว่า ชื่อโพธิ์สามต้นมาจากเรื่องราวในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ระบุว่า เป็นบริเวณที่นางพิมขุนแผนและนางทองประศรีปลุกต้นไม้ ๓ ต้น เป็นต้นไม้เลี้ยงทายไว้ว่า ถ้าคนใดคนหนึ่งมีอันเป็นไป ขอให้ต้นไม้เลี้ยงทายนั้นเหยี่ยวเอาตามคนปลุกไปด้วย
- มีเรื่องเล่าระบุว่า เรียกชื่อตามต้นไม้ ๓ ต้น ที่อยู่ในวัดโพธิ์หอม ตำบลบางปะหัน แต่ตายไปแล้ว ๑ ต้น เหลืออยู่ ๒ ต้น ค่ายโพธิ์สามต้นอยู่ห่างจากวัดหรือต้นไม้โพธิ์ไปทางตะวันตกราว ๑ กิโลเมตร

จะเห็นได้ว่า ชื่อของสถานที่นี้มาจากการอ้างอิงกับวรรณกรรม และเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา จึงทำให้มีข้อเท็จจริงที่ต่างกัน

ตัวอย่างที่ ๓ ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

เรื่องเล่าความเป็นมาของท้องถิ่นบ้านโพสาวหาญ ตำบลโพสาวหาญ อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ขณะที่กองทัพพม่าล้อมกรุงศรีอยุธยาขึ้น พระยาตากสิน (ต่อมาคือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) นำทหารตีฝ่าออกจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อเดินทัพมาถึงหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ทางตะวันออกห่างจากกรุงศรีอยุธยา ราว ๒๐ กิโลเมตร ได้ปะทะกับกองทัพพม่า ระหว่างกำลังต่อสู้มีสตรี ๒ คน ถือดาบ ๒ มือ ออกมาช่วยสู้รบและสละชีวิตอย่างกล้าหาญ อีกตำนานเล่าว่ามีหญิงสาวชาวบ้านชื่อ นางโพ ช่วยรบกับพม่าจนเสียชีวิต

เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงขึ้นครองราชย์แล้ว ทรงระลึกถึงความกล้าหาญของชาวบ้าน ทรงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า โพธิ์สังหาร (ต่อมาเรียกกันว่า บ้านโพสาวหาญ) ทรงบูรณะวัดขึ้นใหม่ พระราชทานนามว่า วัดโพธิ์สาวหาญ หมายถึง หมู่บ้านโพธิ์ที่มีสตรีที่กล้าหาญ ปัจจุบันวัดโพธิ์สาวหาญได้ตั้งศาลบูชา มีรูปปั้นสตรี ๒ คน เรียกว่า ศาลเจ้าแม่โพธิ์สาวหาญ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและความกล้าหาญของวีรสตรีทั้งสอง

ความจริง ท้องถิ่นนี้เกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีต คือ กองทัพพระยาตากสิน ต่อสู้กับกองทัพพม่าที่บริเวณนี้ในช่วงก่อนเสียกรุงศรีอยุธยา

ข้อเท็จจริง บางแหล่งข้อมูลระบุว่าบริเวณนี้แต่เดิมชื่อ บ้านโพธิ์สังหาร ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น โพธิ์สาวหาญ เพื่อยกย่องสตรีที่ออกมาช่วยสู้รบ บางแหล่งข้อมูลไม่ระบุว่าบริเวณนี้มีชื่อว่าอะไร แต่ได้รับชื่อบ้านโพธิ์สังหารหลังจากเกิดเหตุการณ์แล้ว เพราะมีต้นโพธิ์ใหญ่และเป็นบริเวณที่เกิดการสู้รบ ต่อมาจึงเรียกว่า บ้านโพธิ์สาวหาญ ปัจจุบันเขียนว่า บ้านโพสาวหาญ

ความจริง ปัจจุบันวัดโพธิ์สาวหาญได้ตั้งศาลบูชา มีรูปปั้นสตรี ๒ คน เรียกว่า ศาลเจ้าแม่โพธิ์สาวหาญ

ข้อเท็จจริง เรื่องเล่าสตรี ๒ คน ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพสาวหาญ แสดงถึงการยอมรับข้อเท็จจริงเรื่องนี้ของส่วนท้องถิ่น

ความจริง มีเรื่องเล่า ๒ แบบ เกี่ยวกับสตรีออกมาช่วยต่อสู้ แบบแรก คือ มีสตรี ๒ คน และแบบที่สอง มีสตรี ๑ คน ชื่อนางโพ

ข้อเท็จจริง เรื่องเล่าสตรี ๑ คน ชื่อนางโพ ได้รับการถ่ายทอดในละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งดาวฟ้าเดียว ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑ ฉากนี้โฆษณาว่า “วีรสตรีผู้กล้าหาญ ต้นกำเนิดบ้านโพธิ์สาวหาญ” แสดงถึงข้อมูลนี้เป็นที่รับรู้กันทั่วไปเช่นกัน

จากเรื่องเล่าความเป็นมาของท้องถิ่นบ้านโพสาวหาญ เราสามารถตั้งคำถามและหาคำตอบได้อย่างมีเหตุผล ดังตัวอย่าง

- คำถาม**
- ข้อมูลใดถูกต้องมากกว่ากันระหว่างมีผู้หญิง ๒ คน และ ๑ คน ช่วยสู้รบ
 - เป็นไปได้หรือไม่ว่าจากการตั้งชื่อวัดและชุมชนว่า โพสาวหาญ เพราะสตรีชื่อนางโพ มาช่วยสู้รบ

คำตอบ : เนื่องจากเป็นเรื่องที่เล่าต่อๆ กันมา ทำให้ไม่มีข้อมูลที่แน่ชัด แต่จากการสร้างรูปปั้น ๒ รูป ที่ศาลเจ้าแม่โพธิ์สาวหาญ ภายในวัดโพธิ์สาวหาญ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเผยแพร่เรื่องเล่าว่ามีสตรี ๒ คน ในฐานะข้อมูลทางการ แสดงให้เห็นว่า เรื่องมีสตรี ๒ คน ได้รับการยอมรับมากกว่าเรื่องสตรี ๑ คน ชื่อนางโพ แม้ว่าชื่อนางโพจะสอดคล้องกับชื่อหมู่บ้านก็ตาม อย่างไรก็ตาม สำคัญสำคัญของเรื่อง คือ มีสตรีชาวบ้านมาช่วยกองทัพพระยาตากสินสู้รบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของชาวบ้านในประวัติศาสตร์ช่วงสำคัญของสมัยอยุธยา

๓ การนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น

การศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น ทำให้เราทราบเรื่องราวที่สำคัญในอดีต เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของเรา ดังนั้นจึงควรศึกษาและถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นของเรา

การนำเสนอความเป็นมาของท้องถิ่น สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การค้นคว้าเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาเรียบเรียงโดยเนื้อหาควรประกอบด้วย เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น เวลาที่เกิดสาเหตุและผลของเหตุการณ์ บุคคลสำคัญ

จากนั้นจึงนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเล่าให้เพื่อนฟังในชั้นเรียน การเป็นอาสาสมัครนำชมสถานที่สำคัญของท้องถิ่นและเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวฟัง การเขียนเพื่อให้มีบันทึกเรื่องราวไว้ แล้วนำเรื่องราวที่เขียนขึ้นไปเผยแพร่ด้วยวิธีการต่าง ๆ

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร
✓ การคิด
✓ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต
✓ การใช้เทคโนโลยี

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง กลุ่มละ ๑ ตัวอย่าง
๒. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และแยกแยะความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่แต่ละกลุ่มเลือกมา สรุปเป็นผลงานตามความสนใจของแต่ละกลุ่ม จากนั้นส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
๓. นักเรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของการแยกแยะความจริงกับข้อเท็จจริง แล้วช่วยกันบอกว่า เราสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร